

DYRKNINGSVEJLEDNING

STIVBLADET SVINGEL (Festuca ovina duriuscula)

VÆKSTFORM

Stivbladet svingel er et typisk tueddannende græs uden udløbere, med stive børsteformede blade. Stivbladet svingel anvendes fortrinsvis til plænegræsblandinger til meget lette jorder og blandinger til vejrabatter.

JORDBUND

Stivbl. svingel lykkes godt på lermuldede jorder, men på grund af artens ringe krav til jordbund og klima, bliver den ofte frøavlet på de lettere sandjorder, hvor den kvitterer godt for kunstig vanding. På frostfølsomme jorder eller frostudsatte egne, bør der ikke dyrkes stivbl. svingel.

UDLÆGSMÅDE

Stivbladet svingel er ret langsom af vækst i etableringsfasen, dels fordi fremspiringen sker meget langsomt, men også fordi stivbladet svingel i øvrigt vokser meget svagt i udlægsåret.

Stivbladet svingel kan udlægges på forskellige måder:

1. Udlæg om foråret med ærter som dæksæd. Der høstes stivbl. svingel året efter udlæg.
2. Udlæg om efteråret med vintersæd som dæksæd. Denne udlægsmetode er mest brugt, da den giver en længere udviklingstid.
3. Udlæg i vinterraps kan anvendes, forudsat rapshalmen fjernes, og emterne spredes jævnt over hele marken.
4. Vårbyg kan anvendes som dæksæd, men giver tit et for svagt udlæg og dermed en for stor ompløjningsprocent, og for lille udbytte 1. år.

SÅNING

Der anvendes 7-10 kg udsæd pr. ha. Den mindste udsædsmængde anvendes under ideelle spiringsbetingelser. Sådybden bør ikke overstige 1-2 cm. Løs jord tromles for såning, både af hensyn til sådybde, men også for at opnå jævne marker.

Tusindkornsvægten for stivbladet svingel er 0,9-1,1 gram.

Såning af frøet med løftede såtrage og dækning af frøet med efterharven er en mulighed om efteråret, hvor jordfugtigheden normalt er stor.

Udlæg i ærter

Ved udlæg i ærter er det vigtigt, at sådybden overholdes. Den forholdsvis dybe opharvning forud for såning af ærter øger risikoen for en for dyb såning af frøet og en udtørring af jorden i de øverste cm, hvor frøet skal placeres. Der bør tilstræbes 50-60 ærteplanter pr. m² af en halvbladløs sort, og udlægget udsås umiddelbart efter ærtesåningen.

Udlæg i vintersæd

Såning i vintersæd giver udlægget en længere etableringstid. Samtidig er jordfugtigheden oftest ideel til at

sikre optimale spiringsbetingelser. Etablering lykkes bedst ved rettidig såning i september. Ved senere såning, er der større risiko for opfrysning af de små planter. Så vintersæden på dobbelt rækkeafstand, så etableres udlægget bedst.

Udlæg i vinterraps

Udlæg i vinterraps giver stivbladet svingel gode etableringsmuligheder om efteråret. Der kommer ligeledes godt med lys ned til afgrøden i sommerperioden efter rapsens blomstring. Problemet ved udlæg i raps er, at vi ikke har egnede kemikalier til ukrudtsbekæmpelse i rapsen som samtidigt tåles af græsset.

Udlæg i vårbyg

Udlæg i vårbyg lykkes bedst på øerne. Ved udlæg i vårbyg sås der en stivstrået bygsort i en mængde svarende til 250-300 planter pr. m². Udlægget er ofte svagt og giver eventuelt et mindre frøudbytte 1. frøavlsår ved denne udlægsform.

Såning af dæksæden på dobbelt rækkeafstand vil give udlægget væsentligt bedre betingelser.

BEHANDLING

Udlæg i ærter

Ved høsten skal ærterne tærskes så skånsomt som muligt for at undgå ituslåning af ærtehalmen, der vanskeliggør fjernelse.

Det er en fordel, at bælg- og stængeldele fra soldene kan spredes.

Udlæg i vintersæd

Der skal høstes med mindst muligt spild, da spildkornplanter kan hæmme udlægget.

Halmen fra dæksæden skal straks fjernes og eventuel lang stub afpudes. Hvis der forekommer generende halm og stubrester på arealet, er en rivning nødvendig.

Udlæg i vinterraps

Halmen fjernes straks. For lange stubbe afhugges og fjernes eventuelt sammen med skulpe- og stængeldele fra soldene, såfremt disse ikke er blevet spredt ved tærskningen.

Udlæg i vårbyg

Straks efter høst af dæksæden fjernes halmen, og lang stub afpudes.

2. og 3. års marker

Umiddelbart efter frøhøst, når halmen er vejret, spredes den jævnt over hele arealet og brændes. En ensartet og hurtig afbrænding er vigtig for ikke at skade rodsystemet. Under særlige tørre forhold er der risiko for, at varmen går i jorden og skader rodsystemet. Halmen må ikke ligge hårdt på jorden eller være klam ved afbrændingen, da der ellers let opstår "brandsår" i frømarken. Det vil være en god ide at

fjerne hver anden halmstreg og sprede resten forud for afbrænding. Dette giver en mere skånsom afbrænding.

Er en afbrænding ikke mulig - specielt i fugtige år, eller hvis halmen fjernes helt - skal der foretages en tæt afpudsning umiddelbart efter frøhøst. Det afpudsede materiale fjernes.

Generelt

For at opnå en passende bladmasse uden for kraftig pels inden vinter, kan der foretages afpudsning efter behov. Snitning af såvel dæksædshalmen som frøgræshalmen vil reducere frøudbyttet det følgende år.

GØDNING

Efterår

Udlæg i korn eller vinterraps

Efter høst af dæksæden tilføres udlægget midt i september 60-70 kg N pr. ha. I svage udlæg tilføres 25 kg N pr. ha ekstra umiddelbart efter dæksædens høst. Resten tilføres i sidste halvdel af september.

Udlæg i ærter

Ved udlæg i ærter reduceres kvælstofmængden til 45-60 kg N pr. ha.

2. og 3. års marker

Efter afpudsning tilføres frømarken 60-70 kg N pr. ha. Gødsningen foretages sidst i september.

Anvendelse af gylle

Gylle kan med fordel anvendes til stivbladet svingel om efteråret. Forudsætningen for anvendelse af gylle er følgende:

- Der kan foretages en ensartet fordeling af gyllen.
 - Gyllens kvælstofindhold er kendt. Der regnes med 100 % virkning af indholdet af ammoniumkvælstof.
 - Udbringningsforholdene er så gode, at der ikke forårsages skader på afgrøden.
- Udbringning bør foretages fra sidst i september, og skal ske inden 15. oktober.
- Såfremt der anvendes gylle om efteråret, og jorden i det hele taget er i god gødningstilstand fra tidligere tilførsel, skal der tages hensyn til dette ved forårstildelingen. Det frarådes at anvende gylle til stivbladet svingel om foråret.

Forår

I det tidlige forår (først i marts måned) tilføres udlægget 45-60 kg N pr. ha.

Plantedirektoratets kvælstofnormer for 2007/2008:

Se dyrkningskalender bagerst i dyrknings-vejledningen.

Til rådighed for planterne bør der være 20 kg P og 50 kg K pr. ha. Da stivbladet svingel ofte dyrkes på lettere jorder, bør der tilføres 10-20 kg/ha svovl om foråret.

UKRUDT

Ukrudt i dæksæd forår

Express er godkendt til korn med udlæg med 1 tablet pr. ha. Express har bred effekt på mange ukrudtsarter, som f.eks. fuglegræs og kamille. Express kan evt. kombineres med DFF.

Oxitril kan anvendes fra ukrudtets kimbladstadium. Doseringen af Oxitril er meget afhængig af ukrudtets størrelse. Ved anvendelse af Oxitril må der maksimalt anvendes 1 l/ha pr. gang.

Starane kan anvendes sammen med Oxitril. I en dosering op til 0,7 l/ha. Starane anvendes specielt mod burresnerre, pileurt og hanekro.

DFF kan anvendes sammen med Oxitril i en dosering fra 0,07-0,15 l/ha DFF. DFF anvendes især mod agerstedmoder, ærenpris og tvetand. DFF har en off-label godkendelse til brug i græsfrø og korn med udlæg.

Primus kan anvendes i en dosering fra 0,05 - 0,075 i vårbyg med udlæg. Primus kan i kombination med DFF give en meget bred ukrudtseffekt.

Stomp kan anvendes i en dosering på op til 1,5 l/ha i kombination med andre midler for at opnå effekt overfor specielt enårig rapgræs. Brugen af Stomp forudsætter at frøet er dækket, god jordfugtighed, samt at afgrøden er fremspiret.

Ved de tidlige behandlinger er det vigtigt at være opmærksom på nyfremspiring af ukrudt, og følge op hvis nødvendigt.

I vårbyggen stadium 30-39 kan anvendes 1,33 l/ha **MCPA** mod tidsler, agerpadderok og korsblomstret ukrudt.

Ally må ikke anvendes i korn med udlæg.

Ukrudt i dæksæd efterår

Ved udlæg i vintersæd kan om efteråret anvendes op til 1,0 l/ha Oxitril + 0,025 l/ha DFF. Express kan anvendes med op til 1 tablet/ha frem til 30/9 når udlægget har 2-4 blade. Efter behov kan suppleres med 0,05 l/ha DFF. Stomp og Boxer anbefales ikke om efteråret, idet virkningen her ofte er for hård på udlægget, på grund af høj jordfugtighed.

Udlæg i ærter.

Her anvendes en splitbehandling med Basagran 480 eller Basagran M75 + Stomp. Der sprøjtes med 10-14 dages mellemrum med 0,5-0,75 l/ha Stomp + 0,4-0,5 l/ha Basagran 480 eller 0,5-0,75 l/ha Stomp + 0,75 l/ha Basagran M75.

Efterår

Spildkorn kan hæmme stivbladet svingel så meget, at en bekæmpelse er nødvendig. Bekæmpelse foretages med 1-1,5 l Fusilade Max eller 1-1,5 l/ha Focus Ultra + 0,5 l/ha Dash. Det er vigtigt, at bekæmpelsen foretages, inden spildkornet bliver for stort og hæmmer udlægget. Dette gælder især for rug. Skal der samtidig bekæmpes kvik og grove græsser, skal doseringen være i den høje ende, men normalt vil det være bedre at vente med dette til foråret.

En splitbehandling med Boxer + Tribunil kan hæmme udviklingen af enårig rapgræs. 1. sprøjtning kan foretages straks når den enårige rapgræs spirer i starten af september, og der følges op med en ny sprøjtning efter 10-14 dage. Dosering er 1 kg Tribunil + 1 l Boxer pr. ha. pr. gang. Tribunil kan ikke købes længere, men restlagre må anvendes.

Express kan anvendes mod 2-kimbladet ukrudt med op til 1 tablet/ha frem til 30/9. Efter behov kan suppleres med DFF, som er off-label godkendt med 0,07-0,15 l/ha om efteråret efter høst af dæksæd.

Forår i frøavlsåret

Enårig rapgræs

Hussar OD er off-label godkendt i stivbladet svingel mod enårig rapgræs. Midlet skal anvendes tidligt for at få tilstrækkelig effekt mod enårig rapgræs. Samtidigt får man en bred effekt mod tokimbladet ukrudt, især mod fuglegræs, kamille og storkenæb. Doseringen er 0,05-0,1 l/ha + 0,5 l/ha Renol.

Primus kan anvendes op til 0,075 l/ha i græssets buskningsstadium, hvor ukrudtet er stort allerede fra det tidlige forår. Primus har særlig god effekt mod kamille og

buresnerre. Mod ærenpris, tvetand og agerstedmoder kan tilsættes fra 0,05 - 0,15 l/ha DFF.

I 1. års marker kan anvendes 2,5 l/ha Ariane FG. Ved behandling med Ariane FG, skal temperaturen være over 10-12 grader, og der må ikke være udsigt til nattefrost.

Der er gode erfaringer med at kombinere 1,5 l/ha Ariane FG + 0,075 l/ha Primus, som sikrer en bred og sikker ukrudtseffekt.

Kvik, flyvehavre og andre græsser bekæmpes med 1,5 l/ha Fusilade Max eller 1,5 l/ha Focus Ultra + Dash. Sprøjt når kvikken og andre grove græsser er i god vækst og har mindst 3 blade. Ofte vil dette tidspunkt indtræde sidst i april/først i maj måned.

Mellem en eventuel hormonsprøjtning og sprøjtning med Fusilade, bør der være et interval på 7-8 dage. Efterfølges en Fusiladesprøjtning af en anden sprøjtning, bør der være et interval på 4-5 dage.

Vækstregulering

Vækstregulering kan være formålstjenlig, idet det giver en større sikkerhed for en ordentlig bestøvning. Anvendes husdyrgødning, eller er der gødet i overkanten ved forårsgødskningen, er vækstregulering ekstra vigtig. Det er vigtigst med vækstregulering i 2. og 3. års marker, samt naturligvis i sorter med forholdsvist langt strå I modsætning til tidligere dyrkes en stor del af arten på god jord, hvilket også betyder øget behov for vækstregulering.

Ved anvendelse af Moddus er det vigtigt, at der er gode vækstforhold, en veletableret og sund afgrøde i god vækst, gode fugtighedsforhold og temperaturer over 12-15 grader. Moddus er off-label godkendt med 0,5 l/ha i frøgræs. Vi har kun få forsøg med vækstregulering i stivbladet svingel. Et forsøg i 2007 viste ikke et sikkert merudbytte for vækstregulering af stivbladet svingel under meget tørre forhold.

SYGDOMME/SKADEDYR

Almindeligvis er der ikke problemer med angreb af svampe og skadedyr.

Efterår

Angreb af løvsnudebillens larve, som oftest er koncentreret til lette tørre jorder, kan forekomme. Kemisk bekæmpelse er ikke mulig, men det kan anbefales at tromle løs jord samt sikre planterne optimal vandforsyning.

Efter afbrænding kan der forekomme angreb af fritfluens larve på genvæksten. Der kan foretages en forebyggende bekæmpelse med et pyrethroid efter eventuelt varsel.

Forår

Angreb af kuglemider og hvidaksuglens larve viser sig som golve frø (hvidaks).

Bekæmpelse foretages i begyndelsen af maj med et pyrethroid. En randbehandling er ofte tilstrækkelig, da angreb ofte starter i de dele af marken, der ligger langs med skove, hegn og grøftekanter.

Hvidaks er dog lige så tit fysiologisk betinget. Sen nattefrost er den primære årsag til disse hvidaks, som ofte forekommer i lavninger i marker med meget bundgræs, eller hvor der ligger materiale fra efterårets afpudsning.

HØST

Skårlægning finder normalt sted fra 25/6-5/7 afhængig af sort, jordbonitet og vejrforhold.

Stivbladet svingel er mere spildsom end rødsvingel, men ensartede afgrøder er velegnede til direkte høst.

Skårlægning med slåmaskine eller skivehøster kan give et for tyndt skår, hvorfor selvkørende skårlægger ofte bør anvendes.

Tærskes afgrøden direkte på roden, vil efterbehandling på tørreri altid være nødvendig. Det er vigtigt ikke at høste stivbladet svingel, før afgrøden er godt moden, dvs. når marken får et lysebrunt til visent udseende, og de enkelte frø er faste og melede.

GRUNDINDSTILLING AF MEJETÆRSKEREN

Cylinderens periferhastighed:

25-30 cm/sek. (Cylinderhastighed 900-1000 omdr./min., afhængig af diameter).

Broafstand: Fortil ca. 12 mm.

Bagtil ca. 5 mm.

Øverste sold: Lamelåbning 10 mm.

Nederste sold: Lamelåbning 6 mm.

Luftmængde: Lille - start med rigelig luft, og reguler ned til der ikke spildes.

Luftretning:

Øverste vindleder: Mod emtesoldets midterste del.

Nederste vindleder: I midterstilling.

UDBYTTE

Det gennemsnitlige udbytte for høstårene 1997-2006 er på 961 kg pr. ha, men udbytter på 1100-1400 kg pr. ha er ikke ualmindelige i velplejede marker med optimal vandforsyning.

1 m³ råvare vejer ved normal renhed ca. 175 kg.

DYRKNINGSKALENDER

Udlægsareal		Frøareal	
April	Udlæg i ærter eller vårbyg 7-10 kg udsæd/ha. Max. 1-2 cm dybde.	Marts	Gødskning 45-60 kg N/ha først i marts.
Maj	Ukrudtsbekæmpelse i vårbyg Oxirtil, Express, DFF og Starane er midler, der kan anvendes.		Gødningsnorm 2007/2008: 102 kg N/ha. (efterår + forår)
Maj	Ukrudtsbekæmpelse i ærter. Basagran 480 + Stomp kan anvendes i splitbehandling.	April	Evt. ukrudtsbekæmpelse Frøkrudt: Ariane FG og Primus kan anvendes. DFF evt. tidlig forår i kombination med Primus
Juli/ aug.	Høst af dæksæd Afsæt kort stub. Undgå spild Halmen fjernes straks. Emter fra ærter og raps spredes.	April/ Maj	Græsukrudt 0,5-0,75 l Fusilade X-tra + Lissapol/ha.
Aug.	Evt. Gødskning Svage udlæg tilføres ca. 25 kg N/ha.	April/ maj	Skadedyr (kuglemider, hvidaksuglens larve). Sprøjt med et pyrethroid i begyndelsen af maj.
Aug./ sept.	Udlæg i dæksæd, vinterraps/ vinterbyg/rug 7-10 kg udsæd/ha sås evt. oven på jorden og nedharves med efterharven.	Juni/ juli	Skårlægning Vandpct. under 25. Afgroden har skiftet til et lysebrunt - vissent skær.
Sept.	Bekæmpelse af spildkorn 1-1,5 l Fusilade Max/Focus Ultra.	Juni/ juli	Direkte høst. 6-10 dage efter skårlægningstidspunktet.
	Bekæmpelse af ukrudt efter høst af dæksæd Express og DFF	2.- og 3. års avl	
Sept.	Gødskning af udlæg 60-70 kg N/ha. Udlæg efter ærter tilføres evt. kun 45-60 kg N/ha.	Juli	Afbrænding Halmen spredes jævnt og afbrændes, når dette kan foregå hurtigt og skånsomt. Alternativt kan halmen fjernes og stubben afpudses.
Sept./	Ukrudt i dæksæd. Oxirtil, Express og DFF kan anvendes.	Sept.	Afpudsning Foretages før gødskning.
Sept./ okt.	Evt. afpudsning	Sept./ okt.	Gødskning 60-70 kg N/ha.

10. december 2007

Hovedkontor: Ny Østergade 9, 4000 Roskilde, tlf. 46 33 03 00, fax 46 32 08 30, websted: www.dlf.dk

Jylland-Randers:	Tlf. 87 11 41 40	Fax 87 11 41 41	Sjælland-Benløse:	Tlf. 57 67 29 87	Fax 57 67 20 50
Jylland-Hedensted:	Tlf. 75 89 00 88	Fax 75 89 02 47	Lolland-F.-Nr. Alslev:	Tlf. 54 43 43 81	Fax 54 43 43 69
Fyn-Odense:	Tlf. 66 17 02 30	Fax 66 17 22 51	Bornholm-Aakirkeby:	Tlf. 56 97 43 35	Fax 56 97 43 25
